

Alegerile prezidențiale din 2024/2025. Ce spun ele asupra relației dintre alegeri și democrație în epoca rețelelor sociale

După o scurtă trecere în revistă a evoluției alegerilor prezidențiale din 2024/2025, studiul propune o analiză critică a principalelor hotărâri și decizii care au marcat alegerile: Hotărârea Curții Constituționale a României (CCR) de respingere a candidaturii doamnei Diana Iovanovici-Șoșoacă, Hotărârea CCR nr. 32 din 6 decembrie 2024 de anulare a alegerilor prezidențiale și Hotărârea CCR nr. 7 din 11 martie 2025 privind respingerea înregistrării candidaturii lui Călin Georgescu. Am elaborat cu privire la protecția drepturilor politice de către Constituția României în interacțiune cu protecția asigurată de Convenția europeană a drepturilor omului (Convenția europeană). Am adăugat în final considerații asupra complexității relației dintre alegeri și democrație în epoca rețelelor sociale.

1. Faptele

În anul 2024, alegerile prezidențiale au coincis cu cele locale, parlamentare și europarlamentare. Coaliția de guvernare formată din Partidul Social Democrat (PSD) și Partidul Național Liberal (PNL) au impus organizarea concomitentă a scrutinului pentru Parlamentul European și pentru aleșii locali, care s-a desfășurat la 9 iunie 2024. Opinia publică a apreciat această decizie drept o încălcare a echității competiției electorale¹. Cele două partide au format o alianță electorală pe modelul fostei Uniuni Social-Liberale (USL) și au mers pe liste comune la europarlamentare.

Alegerile parlamentare au avut loc la 1 decembrie 2024. Prezența la vot a fost mai mare decât în competițiile electorale anterioare, din 2020 și 2016. Alianța dintre PSD și PNL a pierdut majoritatea și în Senat, și în Camera Deputaților. Au avut câștiguri formațiunile extremiste: Alianța pentru Unirea Românilor (AUR), S.O.S. România (S.O.S.) și Partidul Oamenilor Tineri (POT). AUR a devenit a doua forță politică a țării.

Alegerile prezidențiale au fost planificate pentru ziua de 24 noiembrie 2024. Înaintea desfășurării scrutinului, a avut loc un diferend juridic fără precedent în alegerile prezidențiale din perioada post-comunistă. Biroul Electoral Central (BEC) a înregistrat candidaturile, inclusiv, pe cea a doamnei Diana Iovanovici-Șoșoacă, propusă de Partidul S.O.S. România². La Curtea Constituțională a României (CCR) au fost depuse mai multe contestații împotriva candidaților, inclusiv două, din 4 octombrie 2024, împotriva

1 Andreea Pora, „Analiză/ Concubinajul politic PSD-PNL de la europarlamentare și cum sunt avantajați Ciucă & Ciolacu”, *Europa Liberă. România*, 22 februarie 2014 - <https://romania.europalibera.org/a/liste-comune-psd-pnl-europarlamentare/32831074.html>.

2 Conform deciziei BEC nr. 18/D din 3 octombrie 2024 (https://prezidentiale2024.bec.ro/wp-content/uploads/2024/10/Decizie_18D_P.pdf).

înregistrării de către BEC a candidaturii doamnei Șoșoacă, care îndeplinise toate cerințele formale³. La 5 octombrie 2024, CCR a judecat cele două contestații, le-a admis și a anulat decizia BEC, împiedicând intrarea doamnei Diana Iovanovici-Șoșoacă în cursa de la prezidențiale⁴. Situația a creat o amplă dezbatere publică, pro și contra hotărârii CCR, în care au exprimat opinii și juriști, unele convergente, altele în opoziție⁵. Mai multe organizații dedicate protecției drepturilor omului au criticat hotărârea CCR, instituție pe care au acuzat-o de deprofesionalizare și politizare⁶. Argumentele Hotărârii CCR din 5 octombrie 2024 vor fi reluate de Curtea Constituțională în deciziile ei ulterioare. Judecătorii constituționali au dezvoltat astfel doctrina CCR asupra sferei competențelor ei.

La scrutinul de la 24 noiembrie 2024, desfășurat fără participarea doamnei Șoșoacă, cel mai mare număr de voturi, 22,94%, i-a revenit lui Călin Georgescu, independent, propagandist extremist și pro-rus. Al doilea tur fusese planificat la 8 decembrie 2024. Până la acea dată s-au adunat dovezi privind încălcarea legislației electorale și susținerea lui Călin Georgescu de către un actor statal străin. Consiliul Suprem de Apărare al Țării care a dezbătut dovezile și le-a transmis CCR, nu a numit „actorul statal”, dar opinia publică a fost informată de imixtiunea Rusiei în alegeri. La 6 decembrie 2024, Curtea Constituțională a României a hotărât anularea alegerilor și renumărarea tuturor voturilor. A fost stabilită refacerea procesului electoral cu un prim tur la data de 4 mai 2025, un al doilea, la 18 mai 2025.

La data de 9 martie 2025, BEC a respins candidatura domnului Călin Georgescu în a doua fază a alegerilor⁷. Biroul Electoral Central și-a bazat decizia pe hotărârile CCR nr. 2 din 5 octombrie 2024 și nr. 32 din 6 decembrie 2024. La Curtea Constituțională au fost trimise mai multe contestații la această decizie pe care CCR le-a judecat pe data de 8 martie 2025. Le-a respins și a oprit astfel ascensiunea domnului Georgescu către Președinția României. Emoția publică a fost dublată de bătălia argumentelor juridice.

În noua fază a alegerilor prezidențiale din luna mai 2025 a intrat un nou candidat,

3 Au fost depuse șapte contestații împotriva înregistrării unor candidaturi la alegerile pentru Președintele României din anul 2024, luate în dezbatere în ședința CCR din data de 5 octombrie 2024.

4 „Hotărârea nr. 2 din 5 octombrie 2024 privind contestarea înregistrării candidaturii Dianei Iovanovici-Șoșoacă la alegerile pentru Președintele României din anul 2024” - <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/289202>.

5 Vezi în acest sens opinia fostului judecător Cristi Danileț: „« Traducerea » hotărârii CCR în cazul Șoșoacă”, *JAI*, 9 octombrie 2024 (<https://www.juridice.ro/755056/traducerea-hotararii-ccr-in-cazul-sosoaca.html>) și opinia contrară a lui Tudorel Toader, „Motivale pentru care candidatura Dianei Șoșoacă la alegerile prezidențiale a fost respinsă de CCR. Explicația unui fost judecător”, *DIGI24*, 07.10.2024 (<https://bit.ly/3HdScZN>).

6 Au semnat comunicatul 20 de organizații de prestigiu: ActiveWatch, APADOR-CH, Asociația Parcul Natural Văcărești, Asociația pentru Relații Comunitare, Asociația pentru Tehnologie și Internet, Asociația Respiro Human Rights Research Center, Asociația Civică, Átlátszó Erdély/ Transilvania Transparentă, Centrul de Resurse Juridice, Centrul Filia, Centrul pentru Inovare Publică, Centrul pentru Jurnalism Independent, Centrul pentru Politici Durabile Ecopolis, Centrul Român de Politici Europene, CaRé : Centrul de Resurse pentru Participare Publică, Expert Forum, FDSC – Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, Forum Apulum, Funky Citizens, Miliția Spirituală (<https://expertforum.ro/decizie-ccr-sosoaca/>).

7 BEC, „Decizia privind respingerea înregistrării candidaturii independente a domnului Georgescu Călin la alegerile pentru Președintele României din anul 2025”, 9.03.2015 - https://prezidentiale2025.bec.ro/wp-content/uploads/2025/03/decizie_18D.pdf.

independentul proeuropean Nicușor Dan. La turul I, scrutinul din 4 mai 2025, președintele AUR, George Simion, care prelua capitalul electoral al lui Călin Georgescu, a obținut 40,96% din voturi, urmat pe locul doi de Nicușor Dan, cu 20,99% din voturi. Într-un final dramatic, la al doilea tur, pe 18 mai 2025, Nicușor Dan a câștigat alegerile cu 53,60%, față de 46,40%, cât i-au revenit lui George Simion.

2. Literatura „de specialitate” și presa despre alegerile prezidențiale

De la data anulării de către Curtea Constituțională a primei faze a alegerilor prezidențiale până la sfârșitul lunii martie 2025⁸ timpul a fost prea scurt pentru a produce o cercetare academică aprofundată asupra celei mai surprinzătoare și problematice competiții electorale din perioada postcomunistă. În primul lor număr pe anul 2025, revistele generaliste de Drept (*Revista Dreptul*, *Revista de Drept Public*) nu au publicat studii pe subiectul alegerilor prezidențiale anulate la 6 decembrie 2024. O mobilizare a colaboratorilor a reușit *Revista Polis* a Facultății de Științe Politice și Administrație a Universității ”Petre Andrei” din Iași. Ea a dedicat în nr. 1 (47)/2025 o amplă secțiune alegerilor, din care 8 articole au privit în mod specific alegerile prezidențiale⁹.

Este de salutat apariția recentă a studiului semnat de Lavinia Stan și Razvan Zaharia, ”Romania: Political Developments and Data in 2024: A Mega Election Year Ending in a Mega Scandal” (*European Journal of Political Research Political Data Yearbook*, June 2025), dovadă a mobilizării cercetătorilor care lucrează în străinătate.

Cristian Preda a coordonat volumul de eseuri *Cum a rămas România fără președinte ales. 7 răspunsuri posibile*, publicat în luna martie 2025, care adună interpretările unor autori de prestigiu asupra evenimentelor electorale de până în februarie 2025¹⁰. Cea mai substanțială cercetare până la finele trimestrului unu al anului 2025 rămâne cartea sociologului Cătălin Augustin Stoica, *Turul doi care n-a fost. Autopsia sumară a unui moment electoral (sperăm) unic*¹¹. Volumul sintetizează sondajele din timpul campaniei electorale, rezultatele în diferitele momente ale alegerilor, dezbate în amănunt teoriile

8 Data până la care se încheie sumarul primului număr din fiecare an al *Noii Reviste de Drepturile Omului*.

9 Vicențiu Robert GABOR, Ciprian IFTIMOAEI, „Alegerile prezidențiale din România anului 2024 – turul I. Elemente de geografie electorală”, pp. 53-71; Marius VĂCĂRELU, „Anul 2024 – amurgul elitei politice de secol XX”, pp. 71-87; Antonio MOMOC, „Criza de încredere în leadershipul politic și în media. Populism și polarizare în comunicarea digitală la alegerile prezidențiale din 2024”, pp. 87-115; Mihai VACARIU, „Alegerile prezidențiale din România 2024: dezinformare și manipulare în campania lui Georgescu”, pp. 115-129; Ilarion ȚIU, „Discursul extremist în campania electorală pentru alegerile prezidențiale din 2024. Cazul Călin Georgescu”, pp. 129-147; Radu CARP, „Emițător - receptor - emițător și jocul „oglinzilor paralele: ecuația prin care alegerile din România au fost fraudate cu intervenția unor actori externi”, pp. 147-159; Cristi DANILEȚ, „Criza politică din România produsă de erorile CCR privind alegerile prezidențiale”, pp. 159-169; Alexandru MURARU, „Întunerice și lumină. Operațiunea Rusiei din spatele celei mai severe amenințări la adresa democrației din România”, pp. 169-183.

10 Anne Applebaum, Dennis Deletant, Sabina Fati, Radu Paraschivescu, Cristian Preda (coord.), Oliver Jens Schmitt, Ioan Stanomir, *Cum a rămas România fără președinte ales. 7 răspunsuri posibile*, Humanitas, București, 2025.

11 Cătălin Augustin Stoica, *Turul doi care n-a fost. Autopsia sumară a unui moment electoral (sperăm) unic*, Humanitas, București, 2025.

conspirației cu impact electoral în conexiune cu tema credibilității candidaților și tot pe larg, face profilul principalilor actori politici și ai alegătorilor.

Rapoartele asupra rețelelor sociale, în primul rând cele privind TikTok, au asigurat date indispensabile înțelegerii celor întâmplate la alegerile prezidențiale din 2024/2025. Ele au provenit de la administratorii rețelelor sociale¹², ori de la organizații care se ocupă cu supravegherea lor¹³.

Marea majoritate a informațiilor privind alegerile pentru Președintele României din 2024/2025 provin din ziare, din presa săptămânală, culturală sau de nișă. Dincolo de observațiile și investigațiile proprii, mass media a sintetizat cercetări și analize elaborate de experți¹⁴. Informații elaborat filtrate au fost asigurate de platforme de investigații precum Snoop¹⁵. Un rol a jucat în dezbaterea asupra alegerilor prezidențiale din România și presa străină¹⁶.

3. Hotărârea CCR de respingere a candidaturii doamnei Diana Iovanovici-Șoșoacă

Raționamentul Curții Constituționale

Hotărârea CCR din 5 octombrie 2024 care a oprit-o pe Diana Iovanovici-Șoșoacă să participe la alegerile prezidențiale are vocație să devină una dintre cele mai importante piese de doctrină ale procesului electoral din România. Curtea Constituțională își construiește argumentul distingând între condițiile formale, îndeplinite de doamnei Șoșoacă, și condițiile de fond, care sunt generale și speciale, primele având natură constituțională.

Conform judecătorilor constituționali, calitatea de candidat la Președinție și cea de Președinte în funcție diferă prin „efectivitatea realizării atribuțiilor prezidențiale” (§ 45), dar nu prin obligația de a respecta Constituția și valorile ei și prin veghea manifestată la respectarea legii fundamentale. Candidatul *trebuie* să manifeste voința de a apăra valorile și ordinea constituțională, el *trebuie* să aibă acea atitudine activă necesară aplicării Constituției¹⁷.

În interpretarea CCR, jurământul de credință al Președintelui României constituie un reper al evaluării eligibilității unui candidat: „elementele cuprinse în jurământul de

12 Vezi „Continuing to protect the integrity of TikTok during Romanian elections,” 6 December 2024 - <https://newsroom.tiktok.com/en-eu/continuing-to-protect-the-integrity-of-tiktok-during-romanian-elections>.

13 „TikTok pushes far right candidate content in Romanian election, Global Witness investigation shows,” *Global Witness*, 6 December 2024 - <https://bit.ly/4kAS9pl>.

14 S-au distins prin accentul dat pe informații *HotNews*, *G4media.ro*, *Recorder.ro* și *Contributors.ro*.

15 Vezi, astfel, Cristian Andrei, Mirela Neag, Răzvan Luțac, „Lumea și oamenii din spatele lui George Simion. Relația reală cu Călin Georgescu”, 02.05.2025 - <https://snoop.ro/lumea-si-oamenii-din-spatele-lui-george-simion-relatia-reala-cu-calin-georgescu/>; Cristian Andrei, „Topul televiziunilor care au primit bani pentru promovarea lui Nicușor Dan în turul doi. George Simion a declarat, până acum, doar RTV”, Snoop, 20.05.2025 - <https://bit.ly/3Ht1wZK>.

16 Două exemple: Derek Roberson, “Romania, TikTok and the future of democracy”, *Politico*, 12/03/2024 - <https://bit.ly/43OmrhH>; Matthieu Suc, « Les services secrets roumains accusent le Kremlin d'avoir truqué la présidentielle », *Mediapart*, 2 mai 2025 - <https://bit.ly/3HeFr16>.

17 În textul Hotărârii acești termeni nu sunt subliniați prin italice. I-am subliniat eu pentru a vizualiza standardele de fermitate și nuanță ale judecătorilor constituționali.

credință sunt condiții de eligibilitate și de fond pentru a candida la funcția de Președinte al României, pe care candidatul trebuie să le îndeplinească la momentul depunerii candidaturii sale” (§ 48). Ca urmare, „Ar fi inadmisibil și contrar naturii procesului democratic ca *ab initio* candidatul să nu îndeplinească aceste condiții și totuși să participe la alegeri, iar dacă le va câștiga să depună un jurământ de credință formal”. Expresie a fidelității față de țară, jurământul de credință consolidează „obligația de respectare a Constituției și a valorilor sale” (§ 45).

În concluzie, conform CCR, candidatul la funcția supremă în stat *trebuie* să aibă un discurs public coerent orientat spre respectarea valorilor constituționale și *trebuie* dovedească un comportament care indică și prefigurează capacitatea și voința candidatului de a se implica în procesul democratic: „conduita de apărare a democrației reprezintă o condiție esențială de eligibilitate intrinsecă și de fond” (§ 47). Condițiile menționate „sunt accesibile și previzibile pentru toate persoanele care își manifestă intenția de a-și depune candidatura pentru cea mai înaltă funcție în stat”, iar „neîndeplinirea acestor condiții generale de natură constituțională atrage respingerea înregistrării candidaturii” (§ 50).

Judecătorii constituționali interpretează atribuția Curții Constituționale de „a veghea la respectarea procedurii pentru alegerea Președintelui României și a confirma rezultatele sufragiului”¹⁸ drept expresie a voinței legiuitorului constituant originar de a transforma CCR într-un „filtru constituțional de verificare a legalității și constituționalității candidaturilor” în etapa înregistrării/ neînregistrării acestora (§ 52). Filtrul constă în „Interpretarea noțiunilor și conceptelor constituționale, determinarea sferei și limitelor drepturilor și libertăților fundamentale sau explicitarea organizării și funcționării în cadrul raporturilor de drept constituțional a autorităților statului, precum și aplicarea directă a Constituției”, acestea ținând „competența exclusivă a Curții Constituționale” (§ 54).

Înlănțuirea de considerații de mai sus apare drept o interpretare a competențelor stabilite prin două surse normative, Constituția României și Legea nr. 370/2004. Această interpretare este însă arbitrară: ea extinde competențele dincolo de sfera în care se poate exercita obiectiv controlul CCR asupra candidaturilor. Teza că obligația de a respecta Constituția și de a veghea la respectarea legii fundamentale ar fi aceleași pentru un candidat la Președinție și un Președinte în funcție este nerezonabilă. Cum ar putea un candidat să vegheze la respectarea Constituției? Este un atribut care poate fi exercitat doar ca prerogativă a funcției, în cazul nostru cea de președinte al României.

Nu există niciun principiu de Drept care să echivaleze obligațiile unui funcționar public cu obligațiile celui care aplică la un astfel de statut, oricare ar fi puterea funcției. În definitiv, în sistemul constituțional românesc, competențele Primului-ministru au mai mare greutate decât cele ale Președintelui, fără ca prin aceasta numirea lui să treacă prin filtrul unui set de atribute precum cel sugerat de CCR în cazul Șefului Statului. Apoi, există o asemănare aproape de identitate între jurământul Președintelui și cel al senatorilor și deputaților¹⁹. Dacă obligațiile celor două categorii de demnitari sunt asumate prin

18 Formularea articolului nr. 146 f) din Constituția României, reluată în articolul 11. B a) al Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale.

19 Jurământul Președintelui României, art. 82 (2) din Constituție: „Jur să-mi dăruiesc toată puterea și priceperea pentru propășirea spirituală și materială a poporului român, să respect Constituția și legile țării, să apăr democrația, drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor, suveranitatea, independența,

jurăminte practic cu același conținut, de ce statul român ar introduce garanții atât de diferite în controlul aplicării lor?

Ideea că elementele Jurământului de credință sunt condiții de eligibilitate și de fond pe care candidatul trebuie să le îndeplinească la momentul depunerii candidaturii sale constituie corolarul tezei anterioare. Dacă ar fi astfel, atunci Jurământul de credință nu ar mai fi un jurământ. Ci o descriere a atributelor îndeplinite de persoanele care vizează funcția de Președinte selectate din dorința ca ele să fie păstrate de persoana care câștigă alegerile.

Se adaugă faptul că extinderea competențelor CCR în a filtra candidații la funcția de Președinte în logica Hotărârii intră în conflict cu prevederile stricte ale celor două surse normative, Constituția și Legea nr. 370/2004²⁰.

Discursul public și comportamentele considerate a încălca condițiile de eligibilitate ale doamnei Șoșoacă

În aplicarea considerentelor de mai sus, CCR invocă declarațiile publice, luările de poziții și exprimarea unor convingeri „în contradicție cu valorile constituționale și cu exigențele unei societăți democratice”, dar și manifestări care intră în contradicție cu legea. „Incriminările” concrete sunt „discursul său public referitor la înlăturarea unor garanții esențiale ale valorilor și opțiunilor fundamentale ale statului, respectiv calitatea de stat membru al UE și al NATO” (§ 61), reiterarea narativelor propagandei ruse (§ 10), apologia invaziei ruse în Ucraina (§ 12) și promovarea unui discurs constant antisemit (§ 62).

Judecătorii constituționali fac referire și la fapte: intimidarea unor jurnaliști italieni (§ 8), proferarea de amenințări la adresa persoanelor cu care discută (§ 14), blocarea unui centru de vaccinare anti-COVID (§ 9), o dispută cu polițiștii care au oprit-o în trafic, pe care i-a insultat și i-a amenințat (§ 14), blocarea unui centru de vaccinare anti-COVID (§ 9). Nu s-a inițiat niciun proces împotriva Dianei Iovanovici-Șoșoacă, deși la un moment dat DIICOT a deschis un dosar penal în cazul Centrului de vaccinare.

Concluzia CCR: „Date fiind atitudinile și comportamentele anterioare (și prezente) ale doamnei Șoșoacă, se poate observa cu ușurință că aceasta a încercat, prin utilizarea abuzivă a demnităților pe care le-a avut/le are, să exercite suveranitatea în nume propriu, fapt interzis, de plano, de Constituție. Toate aceste luări de poziție oficiale (nu speculative) pe care le-a avut sunt de natură să amenințe ordinea constituțională în România...” (§ 15).

unitatea și integritatea teritorială a României...”. Jurământul senatorilor și deputaților, art. 3 (1) din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor: „Jur să respect Constituția și legile țării; Jur să apăr democrația, drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor, suveranitatea, independența, unitatea și integritatea teritorială a României; Jur să-mi îndeplinesc cu onoare și fidelitate mandatul încredințat de popor...”.

20 În opinia sa separată în „cauza Șoșoacă”, judecătoarea Laura-Iuliana Scânteia a indicat cu claritate depășirea competențelor atribuite CCR de legea fundamentală și legile specifice: „Nicio dispoziție constituțională sau legală nu permite Curții Constituționale ca, pe calea interpretării propriiei competențe (la rândul ei, expresă și limitativ prevăzută de Constituție și lege), să-și extindă și să completeze sfera atribuției de soluționare cu două noi condiții pentru depunerea candidaturilor, condiții care au o vădită natură subiectivă (întrucât vizează aspecte ce țin de comportamentul, opiniile și declarațiile unei persoane) și care nu au fost prevăzute nici în Constituție, nici în Law No. 370/2004 or Law No. 47/1992” (§ 1.8.).

Manifestările președintei S.O.S. România, de la scandalurile de acasă și tiradele din Parlamentul European până la vizitele periodice făcute Ambasadei Federației Ruse la București desenează portretul unei persoane nedemne pentru înaltele poziții în stat pe care, paradoxal, le-a obținut, sau pe care le vizează. Pentru a înfrunta o astfel de „nedemnitate”, judecătorii CCR și-au extins competențele într-un mod care transformă CCR într-un organ îndruidit să stabilească, după criterii subiective, cine este și cine nu este eligibil pentru a candida la Președinția României. Cum judecătorii Curții Constituționale sunt numiți, câte trei, de către Camera Deputaților, Senat și Președintele României, cel puțin două treimi dintre ei reflectă opțiunile majorității politice care susține Guvernul. Precedente precum cel al Hotărârii nr. 7 din 5 octombrie 2024, pot tenta o coaliție dominantă în Parlament să filtreze candidații agreeți de ea pentru funcția de Președinte, oprindu-i pe cei neagreeți să intre în cursa electorală. Matricea raționamentului din „cauza Șoșoacă” se poate transla cu un minim efort de adaptare la o selecție „compromițătoare” din CV-ul candidat politic antipatic²¹. Sau din contră, să selecteze candidații neaplicând în cazul unora criteriile aplicate altora, cum s-a întâmplat prin neașezarea domnului George Simion alături de doamna Diana Iovanovici-Șoșoacă.

Critica de fond

Folosirea unor criterii subiective în „cauza Șoșoacă” este una din principalele critici prin care judecătoria Laura-Iuliana Scânteii și-a motivat opinia sa separată: „Contenciosul electoral privind alegerile prezidențiale este un contencios obiectiv și abstract și nu poate privi comportamente, discursuri, calificări politice sau acte de propagandă electorală, specifice unui contencios electoral subiectiv și concret” (§ I.5.). Condițiile pe care CCR este chemată să le verifice nu privesc comportamentul, opiniile, afirmațiile sau atitudinile persoanei care își depune candidatura pentru alegerea Președintelui României. Acestea sunt aspecte de natură subiectivă care intră în sfera libertății de exprimare a celor care candidează. Libertatea de exprimare are limite, dar depășirea lor face obiectul unor proceduri judiciare aflate în sarcina altor instituții ale statului, „iar nu atribuite Curții Constituționale în realizarea competenței de a veghea la respectarea procedurii pentru alegerea Președintelui României” (§ I.5.).

O „victimă” a extinderii competențelor CCR este dreptul la un proces corect. Laura-Iuliana Scânteii critică *convertirea* contenciosului electoral obiectiv prevăzut de lege într-un contencios electoral subiectiv care „nu a fost însoțită și de garanțiile specifice dreptului la un proces echitabil: asigurarea contradictorialității, asigurarea dreptului la apărare al persoanei al cărei comportament neconstituțional este evaluat și asigurarea unei proceduri

21 Preocuparea pentru crearea de către CCR a unui precedent periculos a exprimat-o și Vlad Perju: „Perspectiva constituțională trebuie să fie una pe termen lung. Oricât de importante sunt alegerile din acest moment, se pune problema efectelor deciziei CCR pentru alegerile de peste 5 ani, și de peste 10, 15 și pe viitorul mai îndepărtat” (Vlad Perju, „Analiza constituțională a Hotărârii CCR 32/2024 de anulare a alegerilor prezidențiale, *Juridice.ro*, 7 decembrie 2024 - <https://bit.ly/4kQnYL8>). Vlad Perju comenta astfel hotărârea CCR 32/2024 de anulare a scrutinului în care candidatul Călin Georgescu ajunsese în frunte, dar evaluarea lui îmi pare de fapt relevantă cu privire la respingerea candidaturii Dianei Iovanovici-Șoșoacă.

de administrare și contestare a probelor/soluției” (§ III.16.)²². Hotărârile care vizează comportamente, fapte și declarații ale unui candidat cer derularea lor într-un cadru legal care asigură toate garanțiile procesuale ale procesului echitabil asigurate de jurisprudența Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului (§ III.17.).

Preocuparea pentru asigurarea unui proces echitabil în contenciosul electoral domină analiza pe care Emil Moise a făcut-o consecințelor desființării de către un judecător de la Curtea de Apel Ploiești a Hotărârii 32/2024 a CCR de anulare a alegerilor în „cauza Călin Georgescu”²³. Argumentele lui, generale, acoperă și „cauza Șoșoacă.

Emil Moise observă că în materia electorală privitoare la alegerea președintelui României, Curtea Constituțională este un organism de tip *arbitru electoral*. Când în această materie are rol administrativ, CCR și-l materializează prin hotărâri, și nu prin decizii. Ca urmare, hotărârile CCR ar trebui să poată fi atacate în instanța de judecată în virtutea dreptului fundamental de acces la justiție. Este adevărat că deciziile Curții Constituționale sunt general obligatorii. Acestea nu pot fi atacate în instanțele de judecată naționale, conform art. 147 al Constituției României. Dar în cazul analizat de Moise, subiectul nu sunt deciziile CCR, ci hotărârile.

Urmează observația cheie a lui Emil Moise: caracterul general obligatoriu al *hotărârilor CCR* în ce privește rolul administrativ al Curții în procesul electoral se bazează doar pe prevederile Legii 47/1992 de funcționare a Curții Constituționale²⁴. Teza adaugă la Constituția României, și întrucât această adăugire conduce la încălcarea dreptului fundamental de acces la justiție, reprezentând *o negare de dreptate*, este neconstituțională. Adaug și argumentul că enunțând în Constituție caracterul general obligatoriu *doar* al deciziilor CCR, legiuitorul constituțional nu a avut în minte să asigure această putere și altor acte ale Curții Constituționale – precum hotărârile.

Prin acest raționament, Emil Moise merge mai departe decât judecătoarea Laura-Iuliana Scântei. Conform lui, garantarea drepturilor fundamentale la un proces echitabil și la libertatea de exprimare în procesul electoral este imediat posibilă **și are** o soluție simplă: recunoașterea neconstituționalității Legii 47/1992.

Ar fi de adăugat o componentă a cărei împlinire este ceva mai dificil de atins, comparativ cu inițierea unui proces de neconstituționalitate: funcționarea instituțiilor statului, în particular, aplicarea legii atunci când există fapte clare privind încălcarea ei. Situația că ultrajul adus unor polițiști aflați în exercițiul funcțiunii și blocarea unui centru de vaccinare, flagrante în cazul Dianei Iovanovici-Șoșoacă, nu s-au transformat într-o condamnare penală a cărei consecință era ne-eligibilitatea candidaturii²⁵ arată fragilitatea

22 Cerință vizibilă prin luarea ei în considerare într-o altă competență a Curții, judecarea contestațiilor având ca obiect constituționalitatea unui partid politic, caz în care garanțiile dreptului la un proces echitabil sunt asigurate prin Legea nr. 47/1992 (§ III.16.).

23 Emil Moise, „Opinie separată: denegarea de dreptate. De ce cred că judecătorul de la Curtea de Apel Ploiești avea dreptul să judece cauza, iar ICCJ trebuia să facă la fel”, *Adevărul*, 30.04.2025 (<https://adevarul.ro/blogurile-adevarul/opinie-separata-denegarea-de-dreptate-de-ce-cred-2439874.html>)

24 „Deciziile și hotărârile Curții Constituționale sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor” (articolul 11, C., (3) al Legii nr. 47/1992).

25 Conform art. 28 (2), Legea nr. 370/2004 : „Nu pot candida [la funcția de Președinte] persoanele care, la data depunerii candidaturii, au fost condamnate definitiv la pedepse privative de libertate pentru infracțiuni săvârșite cu intenție, dacă nu a intervenit reabilitarea, amnistia postcondamnatorie sau dezincriminarea”.

mai generală a sistemului constituțional care organizează viața socială din România.

Pare că CCR s-a simțit obligată să echilibreze deficiențele rezultate din nefuncționarea statului de drept și, pentru a reuși, și-a extins competențele dezechilibrându-l o dată în plus. Caracterul arbitrar al doctrinei elaborate de Curtea Constituțională pentru a-și spori puterile i-a afectat predictibilitatea, vădită în tratarea diferită a „cazului Șoșoacă” și a „cazului Simion”. În acest fel, CCR erodează statul de drept precum o fac alte organe cu prerogative în aplicarea legii, gen Poliția, Parchetele și instanțele, când și le exercită în mod selectiv.

4. Jurisprudența CEDO privind contenciosul electoral. Protecția drepturilor politice de către Constituție și de către Convenția europeană

Pentru a legitima raționamentele care le extind rolul în procesul electoral, judecătorii constituționali au invocat în Hotărârea nr. 2/5.10.2024 elemente din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Relevant în acest sens este paragraful 32 al Hotărârii, unde CCR aduce în discuție art. 3 din Protocolul adițional la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale care garantează alegeri libere cu vot secret. Curtea a insistat că acesta vizează alegerea corpului legislativ, și nu a Președintelui. Faptul asigură o mai mare marjă de apreciere a statului în materia drepturilor electorale, dar nu oferă un argument pentru extinderea prerogativelor CCR.

Curtea Constituțională a atras atenția și că litigiile generate de procedurile electorale nu intră în sfera de aplicare a art. 6 (dreptul la un proces echitabil) și 13 (dreptul la un recurs efectiv) ale Convenției europene, acestea privind drepturile și obligațiile cu caracter civil²⁶.

România oferă drepturilor politice o protecție superioară în raport cu Convenția europeană și alte tratate internaționale în materia drepturilor omului. Ca urmare, pe acest subiect, este de așteptat ca jurisprudența internă să fie o sursă mai bogată decât deciziile Instanței de la Strasbourg. Obligația de a garanta dreptul la un proces echitabil și la un recurs efectiv în contextul alegerilor prezidențiale din România sunt garantate de Constituția României în prevederile privitoare la Accesul liber la justiție (art. 21 (1)) și Dreptul la apărare (art. 24 (1)). Aceste drepturi nu privesc doar „drepturile și obligațiile cu caracter civil”, garantate de Convenția europeană, ci și cele politice, garantate chiar de Constituție în articolele indicate mai sus. Or, în hotărârea sa din „cazul Șoșoacă”, judecătorii constituționali nu fac referire la nicio cauză internă.

Întregul paragraf 32 al Hotărârii nr. 2/5 octombrie 2025, incluzând jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului invocată la acest punct are rolul autojustificării. Mai general, referirile la jurisprudența CEDO în cuprinsul Hotărârii nr. 2/5.10.2024 sunt

26 Cu acest prilej face trimitere la câteva cauze judecate de CEDO: *Paksas împotriva Lituaniei*, *Anchugov și Gladkov împotriva Rusiei*, *Bošković împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei*, *Brito Da Silva Guerra și Sousa Magno împotriva Portugaliei*. Acestea nu au relevanță având în vedere contextul Hotărârii CCR.

retorice și superficiale²⁷.

Curtea Constituțională enunță teza că dreptul de a fi ales poate fi supus unor limitări și condiționări mai puternice comparativ cu cele impuse dreptului la vot. Teza se regăsește în jurisprudența CEDO, iar CCR face trimitere la cauzele *Etxeberria și alții împotriva Spaniei* și *Daydov și alții împotriva Rusiei*. Însă nimic din raționamentul CCR nu elaborează asupra diferenței dintre dreptul de a vota și dreptul de a fi ales.

Acestea fiind zise, jurisprudența CEDO poate oferi instanțelor naționale *un ghid* și în cazurile în care garanțiile Convenției europene au o sferă mai mică decât cele interne. Aplicarea art. 3 din Protocolul adițional la Convenția europeană care garantează alegeri libere pentru alegerea corpului legislativ are relevanță ca *reper pentru a gândi și alegerile prezidențiale*, în particular pentru cele din România din 2024/2025.

Iată cauza *Mugemangango contra Belgiei*²⁸. Domnului Germain Mugemangango care participase la alegerile pentru Parlamentul Regiunii Valoniei i-au lipsit 14 voturi pentru a atinge cifra necesară ocupării unui loc în Parlament. El s-a plâns de nereguli care ar fi afectat rezultatul alegerilor și a cerut renumărarea voturilor.

Curtea a verificat existența unei proceduri echitabile de renumărare a voturilor, considerată „garanție importantă pentru corectitudinea și succesul întregului proces electoral”. Conceptul de alegeri libere, a subliniat Curtea, ar fi pus în pericol „în cazul în care ar fi existat dovezi ale unor încălcări procedurale de natură să împiedice libera exprimare a opiniei poporului și în cazul în care plângerile privind astfel de încălcări nu ar fi fost examinate în mod eficient la nivel național”.

Reclamantul formulase acuzații asupra unor fapte care puteau conduce la o modificare a repartizării mandatelor, dar autoritatea națională, Parlamentul valon, care decidea asupra plângerilor, le-a respins. Curtea europeană a reținut că reclamantul nu a avut la dispoziție nicio altă cale de atac, nici în fața unei autorități judiciare, nici în fața unei alte instanțe. Dreptul intern a conferit Parlamentului valon competența exclusivă de a se pronunța cu privire la validitatea alegerilor în ceea ce îi privește pe membrii săi. Instanțele și-au declinat competența de a soluționa litigiile referitoare la aspectele postelectorale. Ca urmare, a apreciat CEDO, procedura de sesizare a Parlamentului valon nu a oferit garanții adecvate și suficiente care să asigure examinarea efectivă a plângerilor reclamantului în raport cu cerințele art. 3 din Protocolul nr. 1 la Convenția europeană. Statul belgian a încălcat drepturile domnului *Mugemangango*²⁹.

Decizia CEDO la plângerea domnului *Mugemangango* a aplicat prevederile articolului 3 din Protocolul nr. 1 la Convenția europeană, care introduce garanții privind

27 Un exemplu. Pentru a argumenta enunțul „Dreptul de a fi ales nu are un caracter absolut, putând fi supus unor limitări”, CCR face trimitere la Cauzele *Labita împotriva Italiei*, (<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-58559%22%5D%7D>) și *Kalda (2) împotriva Estoniei* (<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-221259%22%5D%7D>).} (§ 32). Or, principiul posibilelor limitări a dreptului la alegeri libere nu derivă din interpretarea judecătorilor europeni a textului Convenției europene, ci din faptul că dreptul la vot este derogabil

28 *Case of Mugemangango v. Belgium [GC]* - 310/15, Judgment 10.7.2020 [GC] (<https://hudoc.echr.coe.int/tur#%7B%22itemid%22:%5B%22002-12906%22%5D%7D>)

29 Cauza *Mugemangango contra Belgiei* punctează mai general obligația statelor de a asigura examinarea efectivă a plângerilor unui reclamant, drept condiție a garantării corectitudinii și succesului proceselor electorale.

alegerile parlamentare, și nu prezidențiale. Este motivul pentru care o plângere a doamnei Diana Iovanovici-Șoșoacă trimisă CEDO privind încălcarea Protocolului nr. 1 ar fi fost considerată inadmisibilă. În schimb, de vreme ce Constituția României garantează dreptul politic de a candida la funcția de Președinte, o instanță românească la care ar ajunge prezumtiva plângere a doamnei Șoșoacă este legitimă să se ghideze după considerațiile judecătorilor europeni în cauza *Mugemangango contra Belgiei*.

Procese de ordin electoral implică exercițiul unor drepturi și libertăți civice. Garantându-le, Convenția europeană adaugă o altă plasă de protecție a drepturilor politice de a vota și de a fi ales. Reprezentativă pentru protecția libertății alegerilor prin susținerea libertății de exprimare, atunci când restricțiile, introduse prin lege nu sunt necesare este cauza *Mestan contra Bulgariei*³⁰. Reclamantul la CEDO era liderul unui partid politic din Bulgaria și candidat la alegerile parlamentare din 2013. Mestan a fost amendat administrativ întrucât în timpul campaniei electorale se adresase alegătorilor în limba turcă. Codul electoral bulgar conținea o interdicție absolută privind utilizarea oricărei limbi în campaniile electorale, alta decât limba oficială.

Recunoscând marja de apreciere acordată autorităților naționale, judecătorii europeni au apreciat totuși că interdicția în cauză nu corespundea unei nevoi sociale presante și nu era proporțională cu scopurile legitime ale Convenției europene (art. 10 § 2). Deoarece ingerința stabilită prin Codul electoral în vigoare nu poate fi considerată „necesară într-o societate democratică”, Curtea a decis că Bulgaria a încălcat lui Mestan libertatea de exprimare, libertatea de a comunica informații și libertatea de a primi informații. Acestea însoțeau procesul electoral.

Și Călin Georgescu a reclamat la CEDO, pe lângă încălcarea dreptului politic prevăzut de art. 3, Protocolul 1 la Convenția europeană, și încălcarea drepturilor și libertăților civice implicate în exercițiul electoral, între care libertatea de exprimare³¹. Judecătorii europeni au examinat și reclamația sa la încălcarea libertății de exprimare deși Călin Georgescu candida la funcția de Președinte, și nu la Parlament.

5. Hotărârea CCR nr. 32 din 6 decembrie 2024 de anulare a alegerilor prezidențiale

Alegerile prezidențiale începute în anul 2024 și continuate în anul 2025 au drept principală referință doctrinară două hotărâri ale Curții Constituționale. Prima, Hotărârea CCR nr. 2 din 5 octombrie 2024 a oprit-o pe candidata Diana Iovanovici-Șoșoacă să participe la scrutinul prezidențial din 24 octombrie 2024. Ea trecuse de filtrul Biroului Electoral Central, care verificase exclusiv condițiile de procedură. În aceeași fază a alegerilor prezidențiale, candidatura lui Călin Georgescu a fost înregistrată de BEC. Curtea Constituțională nu s-a exprimat asupra ei înaintea începerii scrutinului din 8 decembrie 2024.

30 *Case of Mestan v. Bulgaria*, 24108/15, Judgment 2.5.2023 [Section III] (<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22002-14062%22%5D%7D>).

31 Călin Georgescu a reclamat la CEDO și încălcarea articolelor Convenției europene nr. 6 (dreptul la un proces corect) 10 (libertatea de exprimare), 11 (dreptul la asociere) și 13 (dreptul la un recurs efectiv). Și aceste plângeri au fost declarate inadmisibile.

În ultima săptămână de alegeri, independentul Georgescu a fost promovat printr-o explozivă propagandă pe rețelele sociale, în primul rând, pe TikTok. Câteva sondaje îl dădeau deja câștigător³². La două zile după ce începuse votul în diaspora, pe 6 decembrie 2024, Curtea Constituțională a anulat alegerile. Au existat și în acest caz texte de susținere și de respingere a hotărârii CCR. Cele de susținere au promovat analogia cu hotărârea care a privit-o pe Diana Iovanovici-Șoșoacă.

Raționamentul Curții Constituționale în Hotărârea sa din 6 decembrie 2024 este diferit în esență de precedentul din 5 octombrie 2024. Argumentarea este sintetizată de următorul pasaj: „Curtea constată că procesul electoral privind alegerea Președintelui României a fost viciat pe toată durata desfășurării lui și în toate etapele de multiple neregularități și încălcări ale legislației electorale care au distorsionat caracterul liber și corect al votului exprimat de cetățeni și egalitatea de șanse a competitorilor electorali, au afectat caracterul transparent și echitabil al campaniei electorale și au nesocotit reglementările legale referitoare la finanțarea acesteia. Toate aceste aspecte au avut un efect convergent de desconsiderare a principiilor esențiale ale alegerilor democratice” (§ 5).

Sanționarea „multiplelor neregularități și încălcări ale legislației electorale” corespund atribuției CCR reglementate de art. 146 lit.f) din Constituție, de a „veghea la respectarea procedurii pentru alegerea Președintelui”. Probele pe baza cărora s-au pronunțat judecătorii constituționali au fost primite prin „Notele de informare” ale Ministerului Afacerilor Interne - Direcția Generală de Protecție Internă, ale Serviciului de Informații Externe, ale Serviciului Român de Informații și ale 2 Serviciului de Telecomunicații Speciale³³. Ele înregistrau manipularea tehnologiilor digitale, fapt care a creat o inegalitate evidentă între participanții la procesul electiv (§ 16); încălcarea legislației electorale referitoare la finanțarea campaniei pentru alegerile prezidențiale, un candidat raportând cheltuieli pentru bugetul său de campanie 0 lei, în contradicție cu investigațiile; încălcarea principiului transparenței finanțării campaniei electorale (§ 18). În unanimitate, cei nouă judecători constituționali au hotărât „anularea întregului proces electoral” și reluarea lui în integralitate conform agendei stabilite de Guvern.

În pregătirea concluziei finale, Curtea a făcut considerații de principiu privind statutul democrației, de a fi un element fundamental al ordinii constituționale naționale și al patrimoniului constituțional european; a apreciat unanim dreptul la alegeri libere, ca „expresia cea mai profundă a organizării unei societăți democratice”; a întărit ideea că drepturile electorale, drepturi fundamentale de natură politică, reprezintă o condiție *sine qua non* a democrației; a interpreta caracterul corect al alegerilor drept expresie a suveranității și un principiu fundamental al statului român; a reiterat responsabilitatea pozitivă de a preveni orice interferență nejustificată în procesul electoral prin raportare la principiile constituționale.

În această hotărâre, judecătorii constituționali au descris principiile care guvernează alegerile libere fără să încerce să-și extindă competențele stabilite prin lege. Principala

32 Sondajul CURS din 1 decembrie 2024 (Maria Dinu, „Sondaj CURS. Călin Georgescu, favorit în turul II al prezidențialelor”, 02.12.2024 - <https://adevarul.ro/alegeri-prezidentiale-2025/sondaj-curs-calin-georgescu-favorit-in-turul-ii-2405865.html>).

33 Acestea fuseseră declassificate la 4 decembrie 2024 în urma deciziei Consiliului Suprem de Apărare a Țării în ședința care a avut loc la 28 noiembrie 2024.

interpretare care reflectă voința Curții de a conta în aceste alegeri constă în asumarea datoriei de veghea la respectarea procedurii electorale dincolo de aspectul ei formal și asumarea responsabilității de garantare a supremației constituționale³⁴. Faptele implicate în încălcarea legislației electorale au dus la inițierea unei investigații penale în desfășurare în luna mai 2025³⁵.

Este interesant de urmărit textul elaborat de judecători și dintr-o perspectivă psihologică. Ei par să fi simțit nevoia de a se justifica, precum în „cauza Șoșoacă”, ceea ce duce la o exprimare cât se poate de sintetică. Hotărârea CCR din 6 decembrie 2024 are ceva mai puțin de 4 pagini, într-un contrast plin de sugestii cu precedenta din 2 octombrie 2024, de 21 de pagini.

6. Hotărârea CCR nr. 7 din 11 martie 2025 privind respingerea înregistrării candidaturii lui Calin Georgescu³⁶

La data de 9 martie 2025, BEC a respins înregistrarea candidaturii domnului Călin Georgescu cu două principale argumente. Conform primului, Biroul se supune tezelor pe care CCR le-a adoptat în „cauza Șoșoacă”, acestea fiind general obligatorii; al doilea, că a luat act de faptul că prin Hotărârea nr. 32 din 6 decembrie 2024, CCR a stabilit că domnul Călin Georgescu nu îndeplinește condițiile de legalitate³⁷.

Niciunde în Hotărârea nr. 32 din 6 decembrie 2024, CCR nu îl numește pe domnul Călin Georgescu. Curtea nu face trimitere nici la faptul că un stat străin, Federația Rusă, a intervenit în procesul electoral, informație transmisă presei de CSAȚ, relevantă atât pentru profilul candidatului, cât și pentru apărarea ordinii constituționale. Judecătorii constituționali au preferat să evite personalizarea probabil pentru a puncta că CCR hotărăște anularea unor alegeri, și nu oprirea victoriei unuia dintre candidați. Oricare ar fi fost judecata lor, Biroul Electoral Central, organism administrativ-electoral care emite acte administrative sau administrativ-jurisdicționale, nu avea calitatea să trateze un document despre alegeri drept unul care se referă la Călin Georgescu³⁸.

34 Este interesant că acest aspect a fost identificat și de o investigație a Hotărârii cu un instrument AI („O analiză cu inteligență artificială a Hotărârii Curții Constituționale a României nr. 32 din 6 decembrie 2024 privind anularea procesului electoral cu privire la alegerea Președintelui României din anul 2024, juridice.ro, 9 decembrie 2024 - <https://bit.ly/3FkbSe3>).

35 „Parchetul General s-a autosesizat după desecretizarea documentelor CSAT în cazul lui Călin Georgescu”, Revista 22, 05.12.2024 - <https://bit.ly/4kJsIC4>.

36 Hotărârea nr. 7 din 11 martie 2025 privind contestațiile formulate împotriva Deciziei Biroului Electoral Central nr.180 din 9 martie 2025 privind respingerea înregistrării candidaturii independente a domnului Calin Georgescu la alegerile pentru Președintele României din anul 2025, precum și a semnelor electorale - <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/295597>.

37 BEC, „Decizia privind respingerea înregistrării candidaturii independente a domnului Georgescu Călin la alegerile pentru Președintele României din anul 2025”, 9.03.2015 - https://prezidentiale2025.bec.ro/wp-content/uploads/2025/03/decizie_18D.pdf.

38 Din contestația reprodusă de Hotărârea CCR nr. 7/11.03.2025: „...prin Hotărârea nr. 32 din 6 decembrie 2024, Curtea Constituțională nu a analizat nicio faptă sau declarație personală a candidatului Călin Georgescu care ar putea fi interpretată a contraveni „formulei sacrosancte a jurământului depus de Președintele României”, similar celor analizate în Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 5 octombrie 2024. Au fost analizate doar aspecte referitoare la finanțarea campaniei electorale a acestuia. Așadar, în ceea ce îl privește pe candidatul Călin Georgescu, instanța constituțională nu a statuat niciodată că acesta

Și primul argument este problematic. Biroul Electoral Central nu era îndrăguit să preia argumentele Hotărârii CCR nr. 2/5.10.2024 în „cauza Șoșoacă” întrucât acestea se refereau la alt candidat. Preluarea considerațiilor CCR într-un nou caz, al candidaturii lui Călin Georgescu, implica aprecieri care depășeau competențele BEC, de evaluare a procedurilor de fond și de formă strict definite de legislație³⁹. Contraargumentul implicit al CCR, că BEC prelua (și era obligat să preia) dispozitivul și considerentele Curții Constituționale din „cauza Șoșoacă” pentru a le aplica în „cauza Georgescu”, întrucât cele două cauze erau *similare*, se lovește de consecințe pe care chiar judecătorii constituționali au simțit nevoia să le prevină în considerentele Hotărârii. În evaluarea după modelul CCR a eligibilității unui candidat, BEC ar trebui să se pronunțe asupra limitelor drepturilor și libertăților candidatului *luând în considerare specificitatea cazului său*⁴⁰. Or, chiar Curtea Constituțională susține că determinarea sferei și limitelor drepturilor și libertăților fundamentale ține de „competența exclusivă a Curții Constituționale” (§ 54 al Hotărârii nr. 2/5.10.2024).

Curtea Constituțională a considerat că ar fi fost necesară „aplicarea directă de către BEC a prevederilor constituționale referitoare la condițiile de eligibilitate de fond stabilite în titlul I al Constituției” întrucât BEC *ar fi fost investit* în acest sens de CCR prin folosirea sintagmei „raportare la principiile și valorile constituționale” în contextul evaluării candidaturilor (§ 119)⁴¹. Biroul Electoral Central a luat în considerare caracterul general obligatoriu al Hotărârii, care privește „și soluția”, și „considerentele care sunt în legătură directă cu aceasta”.

Conform Curții Constituționale, BEC a preluat numai aspectele generale și de principiu⁴², nefăcând altceva decât să aplice, printr-un raționament propriu, prevederile constituționale și considerentele interpretative de principiu ale Hotărârii din 5 octombrie 2024 la situația particulară pe care a avut-o de analizat. Concluzia BEC, că domnul Călin

nu îndeplinește condițiile pentru a accede la funcția de Președinte, ci doar că ar fi existat « încălcări ale legislației electorale referitoare la finanțarea campaniei pentru alegerile prezidențiale ». Această constatare ține exclusiv de primul proces electoral, care este anulat...”.

39 Aceasta a fost motivația cheie a contestației: „BEC are atribuția de a constata îndeplinirea doar a condițiilor de fond și de formă prevăzute de lege pentru candidaturi și, subsecvent, de a le înregistra pe cele care îndeplinesc aceste condiții, respectiv de a respinge înregistrarea celor care nu le îndeplinesc. Condițiile de formă sunt prevăzute de art. 27 alin. (2) - (5) din Legea nr. 370/2004, completate de cele stabilite prin Hotărârea Autorității Electorale Permanente nr. 1/2025 și prin Decizia BEC nr. 2D din 26 februarie 2025. Condițiile de fond sunt cele enumerate la art. 28 din Legea nr. 370/2004, cu trimitere doar la art. 37 din Constituție, care, la rândul lui, face trimitere la art. 16 alin. (3) din Legea fundamentală” (§ 5).

40 În examinarea unei plângeri, judecătorii europeni analizează, în ordine, dacă limitarea dreptului invocat este prevăzută de lege, dacă legea respectivă este legitimă și, la al treilea punct, dacă limitarea dreptului a fost necesară într-o societate democratică. În marea lor majoritatea a cauzelor, analiza Curții europene se luptă cu argumente și contraargumente la acest al treilea punct. Prin excelență, dacă limitarea dreptului a fost necesară într-o societate democratică depinde de specificitatea cazului.

41 Curtea Constituțională susține că în jurisprudența sa și-a asumat competența de a stabili în sarcina autorităților și instituțiilor publice aplicarea directă a Constituției și dă exemple: Decizia nr. 186 din 18 noiembrie 1999, Decizia nr. 774 din 10 noiembrie 2015, Decizia nr. 895 din 17 decembrie 2015, Decizia nr. 24 din 20 ianuarie 2016, Decizia nr. 794 din 15 decembrie 2016, Decizia nr. 377 din 31 mai 2017, Hotărârea nr. 2 din 5 octombrie 2024.

42 Precum faptul că elementele de conținut ale jurământului sunt opozabile candidaților încă de la momentul depunerii candidaturii, caracterul general obligatoriu al hotărârilor Curții Constituționale și faptul că interpretarea de principiu a textelor constituționale trebuie respectată de BEC.

Georgescu nu îndeplinește condițiile de eligibilitate generale nu prelua și nu transla „constatări factuale ale Curții Constituționale care priveau strict situația Dianei Iovanovici-Șoșoacă” (§ 124).

Întrucât procesul electoral pentru alegerea Președintelui României din anul 2025 are ca sursă Hotărârea CCR din 6 decembrie 2024, „Curtea a permis aplicarea directă de către BEC a Constituției *numai pentru acest proces electoral* (subl.m.) desfășurat în circumstanțele excepționale determinate de anularea procesului electoral din anul 2024” (§ 120).

Atenționarea de către judecătorii constituționali a faptului că Biroul Electoral Central *nu prelua și nu transla* constatări factuale dintr-o altă hotărâre a Curții Constituționale și că aplica direct Constituția *numai pentru acest proces electoral* era previzibilă. Altfel, Hotărârea CCR din 11 martie 2025, ar fi cedat BEC parte din rolul Curții Constituționale în a veghea asupra procesului electoral din România.

Biroul Electoral Central putea lăsa în sarcina CCR să-și aplice dispozitivul și considerentele „cauzei Șoșoacă”. Ceea ce s-a și întâmplat în 11 martie 2025, când Curtea Constituțională a avut de judecat contestația domnului Călin Georgescu și a altor 9 persoane la Decizia BEC de respingere a înregistrării candidaturii lui Georgescu.

Soluția aleasă de Curtea Constituțională a fost să declare că „a investit” BEC cu aplicarea directă a prevederilor constituționale în „cauza Georgescu”. În Drept există formula investirii cu formulă executorie, de către instanță, a unor agenți administrativi. Doar că într-un asemenea caz, și instanța are prerogativa „să investească”, și respectivii agenți administrativi au statutul „de a fi investiți”. Nu acesta este tipul de relație dintre CCR și BEC.

Drept dovadă că CCR poate investi un agent public, Curtea Constituțională ia ca probă jurisprudența sa prin care a stabilit în sarcina autorităților și instituțiilor publice aplicarea directă a Constituției⁴³. Descrie oare corect termenul „a investi” ceea a făcut și poate face Curtea Constituțională? În jurisprudența sa, CCR constată încălcarea unor prevederi constituționale și cere instituțiilor competente să intre în acord cu ceea ce stabilește legea fundamentală. Astfel, în Decizia sa cu nr. 895 din 17 decembrie 2015, tipică pentru întreaga categorie, CCR a stabilit că „odată cu publicarea deciziei Curții Constituționale, legiuitorul, în temeiul art. 147 alin. (1) din Constituție, are obligația de a pune de acord întreaga procedură de încuviințare a executării silite cu dispozițiile Constituției constatate a fi încălcate prin prezenta decizie, așadar, implicit, cu decizia Curții Constituționale, ale cărei considerente și dispozitiv sunt general obligatorii”⁴⁴.

În situația descrisă, legiuitorul „nu a fost investit” de CCR. Legiuitorul *era investit prin Constituție* să urmeze prevederile constituționale în domeniul său de competență, cu corolarul că respectarea acestora era obligatorie, iar Curtea Constituțională veghea ca obligația să fie respectată. Curtea Constituțională nu a făcut decât să ceară supunerea legiuitorului la o prevedere preexistentă deciziei sale.

43 Decizia nr. 186 din 18 noiembrie 1999, Decizia nr. 774 din 10 noiembrie 2015, Decizia nr. 895 din 17 decembrie 2015, Decizia nr. 24 din 20 ianuarie 2016, Decizia nr. 794 din 15 decembrie 2016, Decizia nr. 377 din 31 mai 2017, Hotărârea nr. 2 din 5 octombrie 2024.

44 Vezi <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/175563>.

În înțelesul celor de mai sus, Curtea Constituțională nu putea „îvesti” BEC cu o competență pe care nu avea. O astfel de sarcină îi putea fi atribuită doar de legiuitor. Și atunci?

Curtea Constituțională a avut o problemă în gestionarea unei situații incomode: pe de o parte, faptul că BEC și-a asumat competențe care-i depășeau condiția de agent administrativ, cu un rol limitat și strict definit de legislație; pe de altă parte, faptul că pe parcursul aceluiași proces electoral, candidatul periculos pentru democrația din România, Călin Georgescu încălcase grav legislația electorală și ca urmare, nu era legitim să continue cursa. A fost o scăpare a judecătorilor constituționali că nu au numit în Hotărârea nr. 32 din 6 decembrie 2024 „acel candidat” care încălcase grav legislația electorală: Călin Georgescu. A fost o neglijență să nu fi hotărât, explicit, excluderea lui de la cea de a zecea serie de alegeri prezidențiale din România postcomunistă.

În concluzie, prin Hotărârea CCR din 11 martie 2025, judecătorii constituționali au inventat „un truc” gândit să rezolve situația incomodă. Ei ar fi avut ocazia ca, în contextul noii candidaturi a lui Călin Georgescu, să termine ceea ce începuseră cu Hotărârea lor din 6 decembrie 2024: să stabilească incompatibilitatea lui cu statutul de candidat la cea de-a zecea serie de alegeri prezidențiale, cu argumentul că a încălcat legislația electorală în același proces electoral

7. Ultima fază a alegerilor prezidențiale: scrutinul din 4 mai și 18 mai 2025

În luna martie 2025 au fost trimise BEC mai multe cereri de înscriere în alegerile prezidențiale. Câteva au fost respinse pe motive de formă, cea a domnului Călin Georgescu a fost declarată drept ne-eligibilă din motive de fond⁴⁵. În final, la alegerile pentru funcția de Președinte din anul 2015 au participat 11 persoane.

Un cetățean contestase Decizia BEC nr. 31D din 15 martie 2025 de înregistrare a candidaturii lui George Simion în etapa a doua a alegerilor prezidențiale⁴⁶. Motivele invocate de autorul contestației aveau aceeași amplitudine și aceeași gravitate precum cele reproșate doamnei Diana Iovanovici-Șoșoacă, alături de care Simion se aflase și pe lista primului tur. Le enunț:

- Declarațiile și acțiunile publice ale lui George Simion erau contrare valorilor constituționale, căci făceau apel la violență și la atacarea instituțiilor statului;
- El a amenințat membrii BEC „că trebuie jupuiți în piața publică”⁴⁷;
- Activitățile anti-ucrainene sistematice ale lui George Simion au dus la decizia autorităților statului vecin de a-i interzice intrarea în Ucraina;

45 Vezi BEC, „PROCES-VERBAL privind constatarea rămânerii definitive a candidaturilor și a semnelor electorale

la alegerile pentru Președintele României din anul 2025. Încheiat astăzi, 20.03.2025”. (https://prezidentiale2025.bec.ro/wp-content/uploads/2025/03/PV_479C.pdf).

46 Vezi aici: <https://www.ccr.ro/wp-content/uploads/2025/03/Dosar-1024-anonimizat.pdf>.

47 Iată cât de asemănătoare în spirit este amenințarea lui George Simion cu cea a Dianei Iovanovici-Șoșoacă, care adresându-se unor persoane, le apostrofa : „Mama voastră a dracu’ de nenorociți. Nu se poate. Trebuie să fiți împușcați cu toții, bă! Bă, sclavi nenorociți, omorâți cu toții ar trebui să fiți, împușcați în piața publică” (Hotărârea CCR nr. 2/5.10.2024, § 14).

- A colaborat cu persoane controversate, implicate în abuzuri, precum Călin Georgescu și foști militari care au participat la reprimarea Revoluției din decembrie 1989;
- Are un comportament extremist și instabilitate politică: George Simion le arătase în scandalul de la Valea Uzului din 2019, când a incitat la confruntări între români și maghiari; sau prin blocarea accesului în Parlament în anul 2022; ori prin amenințarea jurnaliștilor și a criticilor săi.

Declarațiile și faptele candidaților Diana Iovanovici-Șoșoacă și George Simion aparțin până la identitate categoriilor de ne-eligibilitate enunțate de Curtea Constituțională prin Hotărârea sa din 5 octombrie 2024. Diferențierea de tratament în cele două cazuri este un exemplu al erodării de către BEC și Curtea Constituțională a sistemului democratic din România.

Primul tur al fazei a doua a procesului electoral a fost câștigat de George Simion cu 40,9% din voturi, pe locul doi situându-se Nicușor Dan, cu 20,99% din voturi. Rezultatele sintetizau o polarizare masivă a societății românești, descrisă drept confruntarea dintre o ideologie „suveranistă”⁴⁸, promovată de George Simion, și una pro-europeană, reprezentată de Nicușor Dan. La 18 mai 2025, Nicușor Dan a câștigat alegerile, cu 53,6% din voturi. „Suveranistul” a luat 46,4% din voturi, cu peste 800.000 de voturi mai puțin decât coompetitorul. La 26 mai 2025, Nicușor Dan a fost investit în funcția de Președinte al României. Victoria lui a fost considerată un vot pentru o Românie europeană, fără corupție și extremism⁴⁹, și o șansă acordată decenței⁵⁰.

8. Complexitatea relației dintre alegeri și democrație în epoca rețelelor sociale

În primul tur al alegerilor prezidențiale intraseră 14 candidați. În frunte s-a aflat Călin Georgescu, care a primit 22.94% din totalul voturilor valabil exprimate, iar pe locul doi s-a situat Elena-Valerica Lasconi, cu 19.18% din totalul voturilor⁵¹. Un aspect de profunzime a acestor rezultate apare când le punem împreună cu sondajele făcute înaintea turului de scrutin, repetate pe o mai lungă perioadă de timp⁵². Iată două tabele:

48 Cățiva comentatori au folosit și eticheta de „izolaționist”, mai adecvată, însă în spațiul public și politic s-a impus cea de „suveranist”. Suveranitatea definește o serie de atribuții ale statelor compatibile cu dreptul internațional, sens esențial diferit decât cel asumat de suveraniști. Din acest motiv am folosit peste tot termenul cu ghilimele.

49 Adrian Teampău, „Apel semnat de zeci de personalități publice: « Un vot pentru România europeană, fără corupție și extremism »”, B1tv, 24 apr. 2025 (<https://bit.ly/3T0aEYo>).

50 Gabriel Andreescu, „Șansele unui tandem al decenței: Nicușor Dan și Ilie Bolojan”, *Contributors.ro*, 14/05/2025 (<https://www.contributors.ro/sansele-unui-tandem-al-decenței-nicursor-dan-si-ilie-bolojan/>)

51 Au urmat: Ion-Marcel Ciolacu, 19.15%; George-Nicolae Simion, 13.86%; Nicolae-Ionel Ciucă, 8.79%; Mircea-Dan Geoană, 6.32%; Hunor Kelemen, 4.50%; Cristian Diaconescu, 3.10%; Cristian-Vasile Terheș, 1.04%; Ana Birchall, 0.46%; Ludovic Orban, 0.22%; Sebastian-Constantin Popescu, 0.16%; Alexandra-Beatrice Bertalan-Păcuraru, 0.16%; Silviu Predoiu, 0.12% din totalul voturilor valabil exprimate (BEC, „Comunicat de presă privind rezultatul final al alegerilor pentru funcția de Președinte al României în cadrul primului tur de scrutin din 24 noiembrie 2024”, 26.11.2024 - https://prezidentiale2024.bec.ro/wp-content/uploads/2024/11/Comunicat_RF1-1.pdf)

52 „Sondaje de opinie pentru alegerile prezidențiale din România din 2024” (<https://bit.ly/45uZ5Qw>).

Sondaje de opinie iunie–septembrie 2024

Sondaj	Data	Eșantion	Mircea Geoană Ind.	Marcel Ciolacu PSD	Elena Lasconi USR	Diana Șoșoacă S.O.S.	George Simion AUR	Nicolae Ciucă PNL	Cristian Diaconescu Ind.	Hunor Kelemen UDMR	Cristian Terhes PNCR	Ana Bircă Ind.	Alții
INSCOP	11–16 septembrie 2024	1.102	20,8%	20,5%	16,0%	12,5%	12,4%	5,6%	4,5%	3,6%	2,0%	0,9%	1,2%
Verifield	15–30 august 2024	1.793	17,8%	21,9%	16,3%	12,9%	14,9%	5,9%	5,0%	1,8%	N/A	0,9%	2%
INSCOP	19–27 iunie 2024	1.100	26,7%	17,8%	14,3%	13,4%	11,2%	11,9%	N/A	3,4%	N/A	N/A	1,2%

Sondaje de opinie ianuarie–iunie 2024

Sondaj	Data	Eșantion	Mircea Geoană Ind.	Marcel Ciolacu PSD	George Simion AUR	Cătălin Drulă USR	Diana Șoșoacă S.O.S.	Nicolae Ciucă PNL	Hunor Kelemen UDMR	Laura Kövesi Ind.	Alții
INSCOP	20–25 mai 2024	1.100	23,7%	18,2%	13,5%	8,6%	12,5%	11,5%	5,5%	N/A	6,4%
AtlasIntel	5–9 aprilie 2024	1.764	33,6%	N/A	11,8%	10,9%	10,7%	N/A	1,4%	N/A	6,9%
			27,3%	9,2%	12,4%	13,6%	9,8%	N/A	3,0%	N/A	6,4%
			27,0%	9,6%	12,6%	11,3%	10,6%	5,0%	0,7%	N/A	6,1%
INSCOP	14 februarie–5 martie 2024	2.000	26,0%	24,0%	13,0%	N/A	8,0%	12,0%	3,0%	9,0%	N/A
INSCOP	16–24 ianuarie 2024	1.100	26,5%	18,9%	13,3%	5,9%	14,0%	11,4%	3,6%	N/A	6,4%

Sondajele arată că între ianuarie-septembrie 2024, tabăra „suveranistă” (George Simion, Diana Șoșoacă), aduna un număr de voturi în plaja a 24%-25%. Primii doi, Mircea Geoană și Marcel Ciolacu se aflau la o distanță confortabilă de restul potențialilor candidați, suficientă pentru a bănuși că intră împreună în rândul doi al alegerilor. Conform tabelelor, societatea românească nu era împărțită în două, între liberali și naționaliști rudimentari. Societatea era politic eterogenă, și nu divizată.

Această structură pestriță, tradițională în sensul reconfirmării ei timp de aproape 30 de ani, a dispărut într-o singură săptămână, ultima dinainte de alegeri⁵³. În cele două tabele de mai sus, Călin Georgescu se află ascuns în categoria „alții”, care aduna împreună în luna septembrie 2024, 1,2% din intențiile de vot.

⁵³ Și în trecut, în special în anul 2000, când la al doilea tur al prezidențialelor s-au confruntat Ion Iliescu și antimaghiarul, antisemitul Corneliu-Vadim Tudor, au fost făcute declarații privind înfruntarea a două Români, a democraților și extremiștilor. Însă susținerile reprezentau mesaje ideologice, nu descriau corect segmentările politice ale votanților. În anul 2000, Corneliu-Vadim Tudor a obținut 33,17% dintre voturi.

Cum se poate sări pe parcursul a câteva săptămâni la 22.94%? Investigațiile au identificat o uriașă intervenție pe rețelele sociale, cu accent pe TikTok, cuplată cu o amplă manipulare, implicând agenți interni și externi.

În România, TikTok are 8,9 milioane de utilizatori care-i urmăresc postările, în medie, în fiecare zi, peste o oră. Aceștia au fost inundați cu mesaje „despre schimbare și anti-sistem”, cu „apeluri la tradiție și suveranitate” și alte meme care corespundeau profilului Călin Georgescu. Mesajele erau capabile să urmeze sensibilitățile utilizatorilor, întrucât „algoritmul TikTok se uită la fiecare videoclip în parte”⁵⁴. Campania de manipulare în favoarea lui Călin Georgescu a folosit 25.000 de conturi. Au fost recrutați peste 130 de influenceri cu 8 milioane de abonați. Secțiunea de comentarii a videoclipurilor lor despre „candidatul ideal” a fost inundată cu mesaje pro-Georgescu⁵⁵. Viralizarea bruscă, la limita algoritmului TikTok, a avut loc în perioada 20-24 noiembrie 2024⁵⁶.

În paralel, împotriva infrastructurii informatice care găzduia serverele pentru alegerile prezidențiale au fost lansate peste 85.000 de atacuri cibernetice, din 33 de țări diferite. În documentele declasificate, Serviciul Român de Informații a indicat intervenția unui „actor statal”, fără a numi explicit Federația Rusă. Atacurile au fost coordonate de SVR, serviciul secret extern al Rusiei, care pregătise susținerea unui candidat suveranist menit să oprească ajutorul dat de România, Ucrainei, încă din anul 2023⁵⁷.

Folosirea rețelilor sociale pentru manipularea alegerilor din țări tratate cu adversitate are deja vechime. De notorietate a fost încercarea Rusiei de interveni în alegerile din Statele Unite în 2016, când pentru Președinția SUA s-au confruntat Hillary Clinton și Donald Trump⁵⁸. Conform unor cercetări, Guvernul Marii Britanii a părut reținut să clarifice cât au contat acțiunile rusești în votul pentru ieșirea din UE⁵⁹. O emoție „regională” a stârnit în anul 2024 intervenția Rusă în campania de deturnare a alegerilor din Republica Moldova⁶⁰.

Intervenții rusești, dar și chineze⁶¹, care amenință securitatea statelor și a organizațiilor

54 Analiza expertului în conținut digital, Cristian Bolocan, în „Cum a influențat rețeaua socială TikTok rezultatul primului tur al alegerilor prezidențiale, câștigat de Călin Georgescu”, DIGI24, 25.11.2024 (<https://bit.ly/4jrEzU6>).

55 Vezi Expert Forum (<https://expertforum.ro/cum-a-crescut-calin-georgescu-in-sondaje/>) și Mediapart (Matthieu Suc, « Les services secrets roumains accusent le Kremlin... »).

56 „Cum a influențat rețeaua socială TikTok rezultatul primului tur...”.

57 Conform Mediapart, Serviciul Român de Informații a atribuit atacul cibernetic grupului APT29, o unitate de hackeri ai SVR (Matthieu Suc, « Les services secrets roumains accusent le Kremlin... »).

58 Pe 13 iulie 2018, un mare juriu federal din Districtul Columbia a pus sub acuzare 12 ofițeri de informații militare ruși pentru presupusul lor rol în interferența cu alegerile din Statele Unite (SUA) din 2016 (“RUSSIAN INTERFERENCE IN 2016 U.S. ELECTIONS” - <https://www.fbi.gov/wanted/cyber/russian-interference-in-2016-u-s-elections>). La 18 august 2020, Senatul SUA a publicat raportul final privind interferența Rusiei în alegerile din anul 2016 (<https://www.npr.org/2020/08/18/903616315/senate-releases-final-report-on-russian-interference-in-2016-election>).

59 Center for Strategic & International Studies, Rachel Ellehuus, “Did Russia Influence Brexit?” July 21, 2020 (<https://www.csis.org/blogs/brexit-bits-bobs-and-blogs/did-russia-influence-brexit>).

60 O detaliere a mijloacelor folosite de serviciile rusești, în German Marshal Fund of the United States, Vassilis Ntousas, Laurențiu Pleșca, “Russian Meddling in Moldova,” October 18, 2024 (<https://www.gmfus.org/news/russian-meddling-moldova>)

61 Vezi Craig Singleton, “Chinese Election Meddling Hits the Midterms,” *Foreign Affairs*, November 4, 2022 - <https://bit.ly/4kmi30d>.

internaționale din care fac parte, au devenit o temă a apărării democrațiilor europene. Acțiunile bine documentate de instrumentalizare a rețelelor sociale au dus la adoptarea de către Uniunea Europeană a unei politici de protejare a spațiului european de intervențiile maligne ale unor actori statali ori privați. În anul 2022, Uniunea Europeană a adoptat Digital Services Act. În urma deklasificării informațiilor despre la alegerile din România, în anul 2024, Comisia Europeană a hotărât efectuarea unei investigații aprofundate asupra TikTok⁶².

Încercarea de manipulare a alegerilor prezidențiale din România împreună cu impresionantul efort instituțional și social de a face față acestei intervenții maligne este o preocupare cu termene imediate. Pe 28 septembrie 2025 vor avea loc alegeri parlamentare în Republica Moldova. Electoratul moldovean va fi supus unei formidabile presiuni pe rețelele sociale, controlate de Moscova, având puterea să schimbe identitățile politice și de aici, rezultatele. UE va forma o echipă de intervenție rapidă pentru a ajuta Republica Moldova să facă față amenințărilor hibride din partea Rusiei⁶³.

Condițiile în care se desfășoară alegerile electorale astăzi ridică provocări practice urgente. Dincolo de acestea, apar întrebări de principiu asupra rolului alegerilor ca instrument de bază al funcționării democrațiilor. În ce măsură impactul noilor mijloace de comunicare este compatibil cu rolul generic al alegerilor, de fundament al democrației?

Aleg un concept al democrației, cel propus de Robert Dahl, al democrației „poliarhice”, întrucât se oprește la condițiile minimale ale acestei forme de regim politic⁶⁴. Procesele pe care se întemeiază democrația sunt chemate să asigure un grad de control relativ înalt al cetățenilor asupra liderilor. Alegerile reprezintă principalul instrument al acestei puteri a votanților: ei decid dacă au încredere sau nu că politicienii își vor respecta promisiunile în cazul în care câștigă alegerile. Dacă nu-și mențin promisiunile, îi pot schimba. În democrația poliarchică alegerile sunt *periodice, echitabile și libere* și fiecare are dreptul de a participa la construcția democratică prin *exercițiul dreptului de a vota și de a fi ales* într-o poziție de decizie publică. Democrația poliarchică legitimează și existența grupurilor de interese, deși cu puteri inegale, cu condiția asigurării competitivității acestora.

62 Ursula von der Leyen, Președinte al Comisiei Europene: „Trebuie să ne protejăm democrațiile de orice fel de interferență străină. Ori de câte ori suspectăm astfel de interferențe, în special în timpul alegerilor, trebuie să acționăm rapid și ferm. În urma unor indicii serioase conform cărora actori străini au intervenit în alegerile prezidențiale din România prin utilizarea TikTok, investigăm acum în detaliu dacă TikTok a încălcat Legea privind serviciile digitale prin neabordarea unor astfel de riscuri. Ar trebui să fie foarte clar că, în UE, toate platformele online, inclusiv TikTok, trebuie să fie trase la răspundere” (“Commission opens formal proceedings against TikTok on election risks under the Digital Services Act,” European Commission, 17 Dec 2024 - https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_6487).

63 Vitalie Călugăreanu, „Uniunea Europeană investește în apărarea Moldovei”, *DW*, April 25, 2025 - <https://bit.ly/3FKEQUs>.

64 Într-o democrație poliarchică, regulile politice de bază ies întărite după fiecare nou ciclu, modernizarea este încurajată și se menține pacea socială (vezi Robert Dahl, Robert A. Dahl, *Polyarchy. Participation and Opposition*, Yale University Press, New Haven and London, 1971). Literatura de specialitate a identificat sute de „subtipuri” de democrație investigate de cercetători (vezi și David Collier and Steven Levitsky, “Democracy with Adjectives: Conceptual Innovation in Comparative Research,” *World Politics*, Vol. 49, No. 3, 1997, pp. 430-451).

Alegerile prezidențiale din 2024/2025 au arătat din nou că România este o democrație funcțională: oprirea lui Călin Georgescu de la drumul fraudulos spre funcția de Președinte prin anularea scrutinului din prima fază, la 6 decembrie 2024, a fost proba că instituțiile pot asigura, și în condiții de gravă manipulare, „caracterul liber și corect al votului exprimat de cetățeni și egalitatea de șanse a competitorilor electorali” și „caracterul transparent și echitabil al campaniei electorale” (Hotărârea CCR nr. 32/6.10.2024). Împotriva impresiei publice, avatarurile procesului electoral au demonstrat reziliența democrației românești – și nu fragilitatea ei.

Marea amenințare la adresa democrației a venit din impactul rețelelor sociale asupra identității politice a electoratului. Am arătat că domnul Călin Georgescu a trecut în curs de o săptămână, cel mult două, de la circa 1%, la 22.94% din voturi. În mai puțin de o lună, votanții „suveraniști” au crescut de la 24%-25% (opțiunile lor înaintea alegerilor parlamentare), la circa 40%, cât au adunat împreună AUR, S.O.S și POT la scrutinul parlamentar, și mai departe, la peste 46%, votanții lui George Simion la prezidențiale.

Aceste schimbări nu au fost rezultatul aflării unor informații scandaloase, necunoscute și nebănuite anterior, despre politicienii implicați în campania electorală; nici o schimbare bruscă și amplă a condițiilor sociale; nici o amenințare pe care doar unii oameni politici o pot înfrunta; și nici intrarea în procesul electoral a unei mari mase de votanți pasivi până atunci. Ci exclusiv pentru că opțiunile politice au putut fi puternic determinate prin invadarea rețelelor sociale, în primul rând TikTok, cu conținuturi care se acordau cu sensibilități diverse. Variații de asemenea amploare în opțiunile electorale probează că nu este adecvat să vorbim despre clare identități politice în cadrul electoratului care trece prin alegeri. Identitățile politice care se vor exprima prin vot se constituie în procesul electoral, *prin* procesul electoral, cu o anumită probabilitate care depinde desigur de istoria votanților. În acest sens, în timpul alegerilor, identitatea politică a electoratului este virtuală⁶⁵.

Identitatea politică nesigură a electoratului în timpul procesului electoral se transformă într-o hartă politică bine conturată la sfârșitul procesului electoral. Voi spune că procesul electoral face să „colapseze” identitatea potențială a electoratului într-una efectivă, care va determina viața politică a societății până la alegerile următoare⁶⁶. Interacțiunea dintre votanți și antreprenorii politici⁶⁷ atinge o dinamică de o asemenea complexitate, încât explicațiile pentru „de ce s-a votat așa” au de ținut seamă de multiplicitatea factorilor. Explicații simple, precum ideea că alegerile din 2024/2025 au exprimat în primul rând opoziția față de clasa politică care a condus România în ultimele două decenii și nemulțumirea față de nivelul ridicat al sărăciei nu sunt adaptate în epoca rețelelor sociale⁶⁸.

Se ridică întrebarea în ce măsură se mai aplică în noul context al impactului rețelelor

65 Această formulare este inspirată de susținerea criticului și comentatorului politic Ion Bogdan Lefter, care într-una din emisiunile DIGI24 la care participa în timpul alegerilor, a simțit nevoia să vorbească despre „un electorat virtual”.

66 Termenul trimite vizibil la fenomenul „colapsării” undelor de probabilitate în momentul măsurării unui obiect cuantic. Procesul electoral este asemenea unui proces de măsurare/evaluare a identității politice a electoratului.

67 Categoria include partidele, candidații și strategii de promovare prin rețelele sociale.

68 Acestea sunt principale cauze care ar fi determinat, conform sociologului Cătălin Augustin Stoica, rezultatul alegerilor din 2024/2025 (vezi *Turul doi care n-a fost. Autopsia sumară a unui moment electoral (sperăm) unic*, Humanitas, București, 2025).

sociale asupra procesului electoral, teoria clasică a relației dintre alegeri și democrație. Răspunsul este mai curând „nu”.

9. Concluzii

Corectitudinea Hotărârilor Curții Constituționale nr. 2 din 5 octombrie 2024, nr. 32 din 6 decembrie 2024 și nr. 7 din 11 martie 2025 a fost o temă dezbătută viu de opinia publică în timpul campaniei electorale. Ea rămâne mai departe o temă pentru practicienii și teoreticienii democrației. În analiza anterioară am susținut că putem aprecia cu claritate calitatea celor trei hotărâri. Anularea alegerilor prezidențiale la 6 octombrie 2024 a corespuns competențelor și obligațiilor Curții Constituționale. Hotărârea CCR poate fi apreciată drept un moment memorabil din activitatea Curții. Judecătorii constituționali au făcut istorie protejând democrația românească în fața unei amenințări venite și din afara, și dinăuntrul statului.

Respingerea înregistrării candidaturii lui Călin Georgescu la 11 martie 2025 este un corolar al Hotărârii nr. 32 din 6 decembrie 2024. Judecătorii constituționali au avut de „preluat” și „translatat” argumentele prin care anulasera alegerile înainte de cel de-al doilea tur al campaniei electorale, căci se pronunțau asupra aceluiași proces electoral. Am apreciat drept un truc faptul că CCR a legitimat Decizia Biroului Electoral Central în acest caz, dezvoltând o teorie a investiției BEC care extinde rolul acestui organism administrativ-electoral. Dacă Curtea Constituțională ar avea puterea să transmită BEC competența de a-i prelua analiza pe fond în cazurile similare celei a „cauzei Șoșoacă”, de ce această competență ar fi valabilă numai pentru alegerile prezidențiale din anul 2025?

Teoria extinderii competențelor CCR prin Hotărârea nr. 2 din 5 octombrie 2024 (cauza Șoșoacă) constituie o problemă gravă pentru funcționarea democrației românești. Dându-și puterea să aprecieze și să decidă asupra adecvării ideilor candidaților la valorile constituționale, CCR devine un jucător politic. Judecătorii constituționali asumă că pot filtra pe cei care doresc să intre într-o cursă prezidențială după cum ideologia lor corespunde sau nu cu ideologia candidaților.

Curtea Constituțională a dovedit de-a lungul deceniilor că este politizată. Ea a intervenit direct în chestiuni de politici publice, deși nu acesta îi este rolul în arhitectura constituțională. Autoinvestirea ei în anul 2024 cu rolul de filtru politic al candidaturilor la alegerile prezidențiale, în condițiile autorității complete asupra deciziilor altor instituții când acestea interpretează Constituția, a depășit gradul suportabil de intervenționism. Este imperioasă adoptarea unei noi legi a Curții Constituționale care să îi limiteze tentația de a deveni puterea decisivă în stat⁶⁹.

Alegerile prezidențiale din 2024/2025 au scos la lumină complexa problematică a relației dintre democrație și alegeri în epoca rețelelor sociale. Cele întâmplante solicită

⁶⁹ Aceasta este și poziția repetată a APADOR-CH. Ultima ei propunere de reorganizare a Curții Constituționale, din 5 iunie 2025, vizează o organizare a CCR în două secții distincte: una de contencios constituțional, formată numai din judecători din cadrul ICCJ, care să aibă în atribuții controlul anterior și posterior de constituționalitate al actelor normative; o a doua secție de proceduri constituționale, din care să facă parte: juriști, politicieni, persoane din societatea civilă etc, secție care ar urma să soluționeze probleme preponderent politice (<https://apador.org/alegerile-s-au-incheiat-ce-facem-cu-curtea-constitutionala/>).

regândirea ideilor clasice despre relația dintre alegeri și democrație, considerate de la sine înțelese. În timpul alegerilor, corpul electoral nu este structurat prin nete frontiere ideologice. El are natura unui electorat virtual a cărei identitate „colapsează” (un „colaps identitar”) în timpul alegerilor.

Dintotdeauna forțele politice au încercat influențarea minților oamenilor pentru ca acestea să intre în rezonanță cu propriile idei. Însă niciodată precum astăzi nu s-a ajuns la acel salt calitativ care permite modelarea prin intermediul rețelelor sociale de comunicare, a identității mintale și emoționale a participanților în timpul alegerilor. Ce s-a întâmplat în România la sfârșitul anului 2024, începutul anului 2025, demonstrează că este absolut necesară regândirea proceselor electorale dacă le gândim drept fundament al democrației.

Precum și în alte cazuri, este mai ușor să enunți necesitatea unor schimbări, decât să propui soluții.